

ONLINE GALERIJA - KAKO DO USPJEŠNE IMPLEMENTACIJE

TONČIKA CUKROV □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

Ekspanzijom cyberkulture predstavljanje muzeja u svijetu dematerijalizirane baštine postalo je nezaobilaznim oblikom komunikacije s publikom. Stoga pojavljivanje muzejskih zbirki u virtualnom prostoru Interneta više nije novost, pa ni eksperiment. To je suvremeni način komunikacije, pri čemu i muzeji i publika istražuju, prilagođuju se jedni drugima i aktivno sudjeluju u izazovima što ih svijet elektronike nudi sadržajima kulture.

Zbirka muzejskih plakata Muzejskoga dokumentacijskog centra (MDC) nedavno je dobila priliku postati dijelom globalnoga informacijsko-komunikacijskog sustava: jedan njezin dio predstavljen je u virtualnom prostoru Interneta. Rekonstrukcija MDC-ova web sitea omogućila je, uz predstavljanje ostalih fondova, i prezentaciju Zbirke online bazom i online galerijom.

O Zbirci muzejskih plakata MDC-a. Zbirka muzejskih plakata MDC-a nastala je na temelju donacije Antuna Bauera, utemeljitelja MDC-a, iz 1973. g. Fundus trenutačno sadržava 7 700 plakata. Građa najvećim dijelom dokumentira muzejsku djelatnost u Hrvatskoj te stoga ima velik značaj za muzejsku zajednicu. U Zbirci je i određen broj plakata koji dokumentiraju djelatnost svjetskih muzeja i galerija te plakati koji na različite načine predstavljaju baštinu, a izdavači su im muzejske institucije (zavodi za zaštitu spomenika kulture, turističke zajednice i sl.). Takvi plakati čine oko trećinu fundusa.

Izdavači plakata koje skuplja MDC jesu muzeji i galerije, koji su u osnovi neprofitne institucije pa zbog načina financiranja kvaliteta oblikovanja varira. Unutar toga realizirani su kvalitetniji plakati i plakati poznatih autora, ali i plakati koji imaju primarno dokumentarnu vrijednost. U oba slučaja oni oslikavaju sredinu u kojoj su nastali. Najbrojniji su plakati anonimnih autora, ali u Zbirci nalazimo brojne radove poznatih hrvatskih umjetnika i dizajnera kao što su I. Picelj, B. Ljubičić, B. Bučan, A. Rašić, N. Dogan, D. Brčić, M. Licul, V. Dajht Kralj, Z. Pliskovac, Z. Tišljar, V. Giuricin, V. Rožman, M. Šutej, D. Fritz, M. Gregl, K. Hraste, Bruketa & Žinić, Digitaldizajn, Graffiti design i dr.

Dimenzije plakata u Zbirci kreću se od formata A4 do city light i jumbo plakata, a realizirani su različitim tiskarskim tehnikama. Nekad dominantni sitotisk te

ofsetni tisak danas sve češće zamjenjuju različite suvremene digitalne tehnike tiska.

Građa se sustavno povećava godišnjim priljevom doniranih plakata (oko 200 do 250 plakata na godinu) koji dokumentiraju djelatnost hrvatskih muzeja i galerija te plakatima pristiglim razmjenom. Pregled godišnje proizvodnje plakata u izdanju muzeja i galerija Hrvatske, na temelju plakata prikupljenih za Zbirku muzejskih plakata MDC-a, objavljuje se u katalogu Izložbe izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija, koja se redovito jedanput u godini organizira u sklopu međunarodnog sajma knjiga Interliber u Zagrebu.

Tijekom vremena politika vođenja Zbirke muzejskih plakata MDC-a mijenjala se te je ona od dokumentacijske zbirke prerasla u muzejsku. Naime, obradom građe utvrđeno je da Zbirka, osim svojih dokumentacijskih kvaliteta (praćenja specifičnog segmenta muzejskog izdavaštva i, istodobno, dokumentiranja djelatnosti muzeja putem plakata), ima i umjetničke, povijesne i kulturološke vrijednosti.

Primjena računala za obradu građe u Zbirci započela je još 1991. kada se MDC u sklopu projekta MUGIS (Muzejsko-galerijski informacijski sustav) počeo koristiti programskim paketom MODES, koji je razradila Museum Documentation Association (MDA). Time je započeta računalna inventarizacija te katalogizacija Zbirke koja se temeljila na standardima MDA. Uskoro se iskazala potreba za primjerenijim i pristupačnijim (user friendly) programom, pa su 1994. podaci prebačeni u UNESCO-ov programski paket CDS/ISIS. Plakati su obrađivani u tom prilagođenom bibliotečnom programu do 1999., kada je program koji se temelji na operativnom sustavu MS DOS postao neuporabljivim. Od tada se inventarizacija provodila u inventarnoj knjizi napravljenju u MS Word programu. Godine 2004. zbirka je dobila kvalitetan i primjeren računalni program namijenjen obradi muzejske građe Integrirani muzejski informacijski sustav M++, koji je u posljednje vrijeme najčešće instalirani programski paket za obradu muzejske građe u hrvatskim muzejima. M++ složen je računalni program čiji se podatkovni model temelji na CIDOC-ovim smjernicama za muzejske predmete. Zbog specifičnosti građe softverska se podrška trebala

The screenshot shows a web browser window displaying the MDC website. The address bar shows 'http://www.mdc.hr/main.aspx?id=48'. The page layout includes a header with the MDC logo and navigation links, a search bar, and a main content area. The main content area features a large image of a poster, a contact form, and a sidebar with a list of links. The sidebar includes a search bar, a list of links, and a section for 'Zbirka muzejskih plakata' with a list of links: 'Zbirka muzejskih plakata', 'Pronađi plakat', 'Fototeka', 'Videoteka', and 'Arhiv'. The main content area has a title 'Zbirka muzejskih plakata' and a sub-header 'Info za korisnike'. The text describes the collection, its history, and the types of posters included. A sidebar on the right contains a 'MDC' logo and a list of links: 'O nama', 'Zbirke', 'Zbirka muzejskih plakata', 'Pronađi plakat', 'Fototeka', 'Videoteka', 'Arhiv', 'Registar muzeja', 'Knjižnica', 'Izdavaštvo', 'Projekti', and 'Zaštita'.

sl.1. Stranica s informacijama o zbirci muzejskih plakata, MDC website, 2005.

prilagoditi potrebama Zbirke, ali je struktura podataka u cijelosti zadržana. Program predviđa obradu na više razina, osigurava mogućnost pridruživanja vizualne građe i sekundarne dokumentacije te mogućnost povezivanja s drugim bazama podataka u instituciji. Generiranjem podataka iz baze tog programa načinjena je online baza Zbirke muzejskih plakata koja je odnedavno dostupna na web stranicama MDC-a. To je ujedno i ključni moment kojim je građa, dotad dostupna samo u ladicama MDC-ove zbirke, postala pristupačna svim korisnicima.

DIGITALIZACIJA ZBIRKE. Projektom Digitalizacija Zbirke muzejskih plakata MDC-a iz 2004. g. započelo je sustavno stvaranje cjelovite vizualne dokumentacije Zbirke. Prvi korak nužan u procesu digitalizacije bilo je digitalno snimanje plakata. Želja da se snimi građa sadržana u Zbirci postala je realnost, a prema recentnome muzejskom zakonodavstvu, i obveza. Do tada je postojao zanemarljiv broj snimaka plakata na dijapozitivima (plakati u izdanju MDC-a publicirani za Međunarodni dan muzeja) te digitalno snimljenih plakata (plakati koji su prezentirali Zbirku na prijašnjim web stranicama MDC-a). Prema kriteriju skupljanja, karakter Zbirke je dokumentaran, ali je po značajkama građe i načinu obrade muzejski, te su stoga prilikom komisijskog određivanja kriterija za digitalizaciju Zbirke određeni prioriteti prema oba aspekta. Jedan od kriterija bila je i razina obradenosti građe, a prioritet je imala građa koja je potpunije obrađena prema sustavu obrade za muzejski predmet. Projektom digitalizacije u provedbi prve faze obuhva-

ćena su 2 744 plakata što je, uzimajući u obzir cjelokupni fondus zbirke, 36% građe. Digitalizaciju građe obavila je tvrtka Novena, redoviti suradnik MDC-a na projektima koji su vezani za primjenu internetske tehnologije u našim djelatnostima. Naši zahtjevi formulirani su u skladu s potrebama kojima bi trebala služiti digitalizirana građa: za unos u bazu podataka, za postavljanje na Internet i za ispis u maksimalnom formatu A4. Digitalne snimke plakata dostavljene su u 2 JPEG formata (8 mil. i 1 200 piksela) i u html formatu (1 200 piksela). U provedbi projekta digitalizacije Zbirke vodila se briga o određenim standardima tako da možemo reći da su zadovoljeni tehnološki kriteriji koje u svojim priručnicima (računalna i digitalna oprema, snimanje fotografija na odgovarajućoj rezoluciji, softver) navodi Minerva Working Group. Realizacijom prvog dijela projekta postignut je najvažniji cilj - vizualna je građa dobila svoj digitalni vizualni zapis pridružen osnovnoj dokumentaciji. Pristup građi putem računala olakšan je, fizička manipulacija građom potrebna je samo u iznimnim situacijama, čime je osigurana odgovarajuća razina zaštite građe. Poboļšana je također intelektualna razina rukovanja sadržajima - pojednostavnjeni su načini pretraživanja, a time i istraživanja građe. Na taj su način stvoreni preduvjeti za uporabu digitaliziranih vizualnih zapisa kako na stručnoj razini, tako i u široj zajednici.

KORISNIČKA ORIJENTACIJA PREZENTACIJE ZBIRKE. Jedan od rezultata digitalizacije dijela fundusa Zbirke jest osiguranje osnovnih preduvjeta za njezinu prezentaciju na Internetu, s ciljem da se šira javnost upozna s

The screenshot shows a web browser window displaying the MDC (Muzejski dokumentacijski centar) website. The address bar shows the URL <http://www.mdc.hr/plakoteka.aspx>. The page features a search bar with the text "Pronađi plakat" and a "Traži" button. Below the search bar, there is a section titled "Pregled zbirke muzejskih plakata" which displays a grid of 12 museum posters. Each poster is accompanied by a caption: "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1982.", "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1983.", "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1984.", "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1985.", "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1986.", "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1987.", "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1988.", "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1989.", "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1990.", "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1991.", and "Međunarodni dan muzeja, 18. 05. 1992.". On the right side of the page, there is a navigation menu with options like "MDC", "Muzeji u Hrvatskoj", "Kalendar događanja", "Propisi i smjernice", "Stručni ispiti", "Forum", "MDC", "O nama", "Zbirke", "Zbirka muzejskih plakata", "Fototeka", "Videoteka", "Arhiv", "Registar muzeja", "Knjižnica", "Izdavaštvo", "Projekti", and "Zaštita".

sl.2. Online baza "Pronađi plakat" s pregledom plakata, MDC website, 2005.

građom koja pripada specifičnom segmentu hrvatske kulture, da se olakša komunikacija s korisnicima i omogući kulturna razmjena s ostalim zemljama. U zbirkama plakata predstavljenima na Internetu brojne su zbirke ratnih plakata, filmskih, sportskih, turističkih, grafičkog dizajna..., kao i zbirke za određenu namjenu poput edukacijskih plakata itd. Među njima nijedna nije tako usko specijalizirana kao što je Zbirka muzejskih plakata MDC-a. Najbliže su MDC-ovoj zbirci po vrsti građe i obradi zbirke koje su u sastavu knjižnica ili arhiva, a one su, s obzirom na misiju i strategiju kuća kojima pripadaju, na različite načine prezentirane. Među njima izdvajamo Plakatsammlung der Schweizerischen Landesbibliothek (SLB) u Bernu (Švicarska), koja posjeduje veću zbirku plakata čiji su autori umjetnici. Zbirka pokriva razne djelatnosti, među kojima je i izložbena. Jedan od primjera je digitalizirana građa University of Washington Libraries - Special Collections Division, u Washingtonu (SAD), koja je predstavila i zbirke što pripadaju muzejima te War Poster Collection. Od zbirki plakata prezentiranih na Webu izdvaja se još The Hoover Institution Archives Poster Collection... Stanford (SAD), na čijim se stranicama nalaze zbirke plakata različitih namjena te vremenskih i stilskih razdoblja iz 80 zemalja svijeta.

Zbirka muzejskih plakata MDC-a na Internetu je predstavljena, kao što je već rečeno, specijaliziranom odabranom građom dostupnom u online bazi i online galeriji.

U online bazi trenutačno se nalazi 200-tinjak plakata čiji će se broj, s obzirom na dinamični karakter sitea i ovis-

no o obradi građe, neprestano povećavati. Predstavljeni plakati dokumentiraju događanja u hrvatskim muzejima kao što su izložbe, predavanja, koncerti i sl. Posebne su cjeline plakati koje MDC objavljuje u povodu Međunarodnog dana muzeja i antiratni plakati, tj. oni koji su nastali u razdoblju Domovinskog rata u Hrvatskoj. Dio plakata pripada malobrojnoj produkciji namijenjenoj promoviranju same institucije. U online bazi je svaki plakat predočen slikom i kataloškom karticom koja sadržava skup podataka što ga identificiraju. Ona je reducirani skup podataka koji se nalaze u bazi M++, a obuhvaća naslov, ime autora, ime suradnika, izdavača, mjesto, zemlju, godinu, tehniku, mjere, temu (1 i 2) te inventarni broj. U usporedbi sa spomenutim zbirkama na Internetu, MDC-ova kataloška kartica sadržava sličan odabir podataka. Ona u osnovi prati katalošku karticu međunarodnog standarda Object ID. Manjim otklonima od tog minimalnog standardiziranog seta podataka razlog je specifičnost misije MDC-a, a zbog toga i pristup građi i način njezine obrade. Tako je za MDC važan podatak o izdavaču (muzeju, instituciji), a nebitan je podatak o jeziku na kojemu je napisan tekst ili kultura kojoj pripada.

Pretraživanje baze prati različite potrebe korisnika, a omogućeno je po ključnoj riječi te izborom s ponudene liste termina koju čine ovi elementi: muzej, tj. izdavač koji je objavio plakat, grad, godina i tema.

Online galerija je model prezentacije u kojoj su predstavljeni plakati dio virtualnih izložbi namijenjenih široj populaciji korisnika, a mogu biti kreirane s obzirom na temu ili sadržaj (likovnu, socijalnu, političku, problem-

Pronađi plakat

Online baza Zbirke muzejskih plakata omogućava pregled i istraživanje izdavačke produkcije plakata svih muzeja i galerija Hrvatske. Baza je formirana 2005. g. te je trenutno čini manji broj jedinica koje će se sukcesivno povećavati.

Izdavač/muzej:

Mjesto:

Godina:

Tema:

Pregled plakata

naslov Secesija u Hrvatskoj
autor (i) Studio Rašić,
izdavač Muzej za umjetnost i obrt
mjesto Zagreb
zemlja Hrvatska
godina 2003.
tehnika offset
mjere visina: 98 cm; širina: 34,2 cm
tema 1 umjetnost
inventarni broj 7509

O nama
Zbirke
 → Zbirka muzejskih plakata
 - Pronađi plakat
 → Fototeka
 → Videoteka
 → Arhiv

Registar muzeja
 Knjižnica
 Izdavaštvo
 Projekti
 Zaštita

Online izložbe
 Izložba MDC plakata za Međunarodni dan muzeja
 Plakati predstavljani na online izložbi dio su akcije kojom se MDC kao nakladnik te hrvatska muzejska zajednica pridružuju obilježavanju Međunarodnog dana muzeja. Posebna pozornost pridaje se njihovom oblikovanju jer je plakat medij kojim se uspostavlja komunikacija sa stručnom, ali i široj javnosti. Pojedini plakati dobili su domaće i inozemne nagrade za oblikovanje te su u novije doba često uvršteni i u svjetske kolekcije plakata. (Tončika Cukrov)

0

sl.3 Rezultat pretraživanja online baze "Pronađi plakat" s pregledom pojedinog plakata, MDC website, 2005.

sku...), autora, tehniku i dr. Tema prve virtualne izložbe je Međunarodni dan muzeja (tj. plakati koje je MDC objavio uz taj dan). U galeriji su vizualni zapisi predstavljeni linearno, a odabirom svakoga pojedinog plakata otvara se veća slika te njegova kataloška kartica iz online baze. Obavijest o online izložbi nalazi se na web siteu na više mjesta; između ostaloga, korisnicima je omogućeno da do izložbe stignu izravno s banner na home pageu.

U web prezentaciji bit će iskorištena i mogućnost populariziranja zbirke putem wallpapera. Nekolicina izabranih plakata prikazana je u većoj rezoluciji od ostalih tako da će ih korisnik moći postaviti kao podlogu svog računalnog radnog stola. To je zabavno za korisnike, a za Zbirku je to promotivni potez.

Tako koncipirana prezentacija Zbirke na web siteu MDC-a početak je drukčijeg pristupa korisnicima. U tom smislu valja spomenuti da je otvorena mogućnost izravne komunikacije korisnika s voditeljem Zbirke putem e-maila, što je osobito važno za razmjenu informacija i istraživanje. Online zbirka s vremenom će se obogaćivati novom građom, što povećava i mogućnost organiziranja, prije svega online izložbi, putem kojih se mogu aktualizirati i isticati određene teme struke. Na kraju možemo zaključiti da je digitalizacijom i postavljanjem u virtualne prostore Weba, MDC-ova Zbirka muzejskih plakata dobila prostor za objavljivanje svojih specifičnih obilježja, osobito u kontekstu cjeline kojoj pripada.

Primljeno: 16. lipnja 2005.

AN ONLINE GALLERY - THE PATH TO SUCCESSFUL IMPLEMENTATION

The collection of museum posters of the Museum Documentation Centre (MDC) is made up of posters that document the activities of museums and galleries from Croatia and abroad. The collection has recently become a part of the global information and communications system: it has been presented in the virtual space of the Internet within the framework of MDC's reconstructed website. The presentation currently includes the online Collection database (which is being systematically updated) and an online gallery. A precondition for the realisation of this project was the digitalisation of the Collection holdings, and this was done to a part of the holdings at the end of 2004. Apart from this, we also needed to develop a web application for generating information from the database. Contemporary means of communication on the web have enabled the active presentation of the Collection. The original image is reproduced in various sizes and resolutions, and we are also preparing commercial products (e-cards, wallpapers etc.). This form of presentation promotes not only the poster as a specific cultural product, but also the heritage since the posters in MDC's Collection document various aspects of the cultural heritage.